

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาความคิดเห็นของครูสังคมศึกษาเกี่ยวกับการเรียนการสอนบัญชาโรคเอดส์

1. ด้านการจัดการเรียนการสอนในห้องเรียน ได้แก่ แนวทางการจัดการเรียนการสอน วัตถุประสงค์การเรียนการสอน เนื้อหาวิชา การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการสอน การวัดและประเมินผล
2. ด้านการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร

วิธีดำเนินการวิจัย

1. กลุ่มตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัยเป็นครูสังคมศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลาย จากโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานคร โดยสุ่มแบบแบ่งชั้นหลายชั้นตอน (Multi-Stage Stratified) ได้จำนวนครูที่เป็นตัวอย่างประชากร ทั้งสิ้น 300 คน จาก 37 โรงเรียน ใน 8 ห้องที่การศึกษา

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียนการสอนบัญชาโรคเอดส์ โดยแบ่งเป็น 3 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นคำถามแบบตรวจคำตอบ (Check list) และแบบเติมคำ (Complete Item) ถามเกี่ยวกับเพศ อายุ วุฒิการศึกษา วิชาเอก ประสบการณ์ในการสอน จำนวนคาบที่สอน ระดับชั้นในการสอน พื้นฐานความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์ การรับการอบรมความรู้เรื่องโรคเอดส์ แหล่งข่าวสารความรู้ ความรู้สึกที่มีต่อโรค การจัดกิจกรรมโรคเอดส์ในโรงเรียน การมีส่วนร่วมในกิจกรรมการสอนในรายวิชาสังคมศึกษา จำนวน

14 ข้อ

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นของครูสังคมศึกษาเกี่ยวกับการเรียนการสอนบัญชาโรคเอดส์ แบ่งแบบสอบถามออกเป็น 2 ด้าน ด้านที่ 1 เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนในห้องเรียน ซึ่ง

ประกอบด้วย แนวทางการจัดการเรียนการสอน วัตถุประสงค์การเรียนการสอน เนื้อหาวิชา การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน การวัดผลและประเมินผล รวมทั้งสิ้น 55 ข้อ ด้านที่ 2 เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร จำนวน 15 ข้อ

แบบสอบถามเป็นมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) แบ่งออกเป็น

4 ระดับ โดยกำหนดค่าระดับคะแนน ดังนี้

4	หมายความว่า	เห็นด้วยว่าเหมาะสมสมมากที่สุด
3	หมายความว่า	เห็นด้วยว่าเหมาะสมสมมาก
2	หมายความว่า	เห็นด้วยเหมาะสมน้อย
1	หมายความว่า	เห็นด้วยเหมาะสมน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนปัญหาโรคเอดส์ เป็นแบบสอบถามปลายเปิด (Open-ended question)

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามความคิดเห็นของครูสังคมศึกษาเกี่ยวกับการเรียนการสอนปัญหาโรคเอดส์ ซึ่งได้ปรับปรุงแก้ไขหลังจากผ่านการตรวจสอบด้านความตรงเริงเนื้อหา (Content Validity) จากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน และการทดลองใช้ (Try Out) กับครูสังคมศึกษาของโรงเรียนสังกัด (วัฒนาันนท์อุปถัมภ์) และโรงเรียนวัดมหาธาตุวรวิหาร จำนวน 20 คน ซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ จำนวนนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่สุ่มไว้จำนวน 33 คน แบบสอบถามได้รับกลับคืนมา 300 ฉบับ และทุกฉบับถูกต้องสมบูรณ์ คิดเป็นร้อยละ 90 แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์หาค่าร้อยละ ค่ามัธยมเลขคณิต (\bar{x}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ($S.D.$) แล้วนำเสนอข้อมูลในรูปตารางและอธิบายประกอบ

สรุปผลการวิจัย

1. ค้านการจัดการเรียนการสอนปัญหาโรคเอดส์ในห้องเรียน สรุปผลได้ดังนี้

1.1 แนวทางการจัดการเรียนการสอน เมื่อพิจารณาโดยล่วงรวม ครูสังคมศึกษาเห็นว่าแนวทางการจัดการเรียนการสอนมีความเหมาะสมสมมาก

เมื่อพิจารณารายละเอียด ครูสังคมศึกษาเห็นว่าการเรียนการสอนปัญหาโรคเอดส์ โดยสอนสอดแทรกในรายวิชาอื่นที่เกี่ยวข้อง เช่น ประชารัฐศึกษา ปัญหาสังคมไทย มนุษย์กับลิงแวดล้อม ฯลฯ มีความเหมาะสมสมมากที่สุด และเห็นว่าในการเชิญวิทยากรผู้เขี่ยวน้ำ

โรคเอดส์มาให้ความรู้แก่นักเรียนมีความหมายมาก และการจัดการเรียนการสอนปัญหา
โรคเอดส์โดยจัดเป็นวิชาเอดส์ศึกษาโดยตรง และจัดสอนเป็นวิชาเลือกเสรี มีความหมายมาก

1.2 วัตถุประสงค์การเรียนการสอน เมื่อพิจารณาโดยส่วนรวม ครูสังคมศึกษาเห็นว่าการเรียนการสอนปัญหาโรคเอดส์ด้านวัตถุประสงค์ของการเรียนการสอนมีความหมายมาก

เมื่อพิจารณารายละเอียดครูสังคมศึกษาเห็นว่า การกำหนดวัตถุประสงค์เพื่อให้นักเรียนรู้ และเข้าใจวิธีการที่จะปฏิบัติดนในการป้องกันโรคเอดส์ที่ถูกต้อง และเพื่อให้นักเรียนเข้าใจปัญหาโรคเอดส์และผลกระทบที่มีต่อสังคม เศรษฐกิจ และความมั่นคงของประเทศไทย มีความหมายมากที่สุด นอกจากนี้เห็นว่าหมายความหมายมาก

1.3 เนื้อหาวิชา เมื่อพิจารณาโดยส่วนรวม ครูสังคมศึกษาเห็นว่าการเรียนการสอนปัญหาโรคเอดส์ด้านเนื้อหาวิชามีความหมายมาก

เมื่อพิจารณารายละเอียด ครูสังคมศึกษาเห็นว่าการเรียนการสอนปัญหาโรคเอดส์ด้านเนื้อหาวิชาเกี่ยวกับวิธีการในการป้องกันโรคเอดส์ การแพร่ระบาด การติดต่อของโรค และปัญหาโรคเอดส์ที่มีผลกระทบต่อสังคม มีความหมายมากที่สุด นอกจากนี้เห็นว่าหมายความหมายมาก

1.4 การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เมื่อพิจารณาโดยส่วนรวม ครูสังคมศึกษาเห็นว่าการเรียนการสอนปัญหาโรคเอดส์ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนมีความหมายมาก

เมื่อพิจารณารายละเอียด ครูสังคมศึกษาเห็นว่าการเรียนการสอนปัญหาโรคเอดส์ในด้านวิธีการสอนแบบที่ให้นักเรียนเรียนด้วยตนเอง มีความหมายมาก นอกจากนี้เห็นว่าหมายความหมายมาก

1.5 สื่อการเรียนการสอน เมื่อพิจารณาโดยส่วนรวม ครูสังคมศึกษาเห็นว่าการเรียนการสอนปัญหาโรคเอดส์ด้านสื่อการเรียนการสอน มีความหมายมาก

เมื่อพิจารณารายละเอียด ครุสังคมศึกษาเห็นว่าการใช้ดิทัค์
มีความเหมาะสมมากที่สุด นอกนั้นเห็นว่าเหมาะสมสมมาก

1.6 การวัดและประเมินผล เมื่อพิจารณาโดยส่วนรวมและรายละเอียด
ครุสังคมศึกษาเห็นว่าการเรียนการสอนปัญหาโรคเอดส์ด้านการวัดและประเมินผลมีความ
เหมาะสมสมมาก

2. ด้านการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร

เมื่อพิจารณาโดยส่วนรวม ครุสังคมศึกษาเห็นว่า การเรียนการสอนปัญหา
โรคเอดส์ด้านการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร มีความเหมาะสมมาก

เมื่อพิจารณารายละเอียด ครุสังคมศึกษาเห็นว่า การจัดกิจกรรมเสริม
หลักสูตรในการเขียนวิทยากรแบบรายวิชาเกี่ยวกับการป้องกันโรคเอดส์ของวัยรุ่น มีความ
เหมาะสมมากที่สุด และเห็นว่าในการพานักเรียนไปเยี่ยมผู้ป่วยโรคเอดส์ตามสถานบัดต่าง ๆ
เช่น โรงพยาบาลบำราศนราดูร มีความเหมาะสมสมน้อย นอกนั้นเห็นว่าเหมาะสมสมมาก

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า ความคิดเห็นของครุสังคมศึกษาเกี่ยวกับการเรียนการสอน
ปัญหาโรคเอดส์ทั้ง 2 ด้านคือ การจัดการเรียนการสอนในห้องเรียน และการจัดกิจกรรม
เสริมหลักสูตรดังต่อไปนี้

1. ด้านการจัดการเรียนการสอนในห้องเรียน

1.1 แนวทางการจัดการเรียนการสอนปัญหาโรคเอดส์

ผลการวิจัยโดยส่วนรวม ครุสังคมศึกษาเห็นว่า แนวทางการจัดการ
เรียนการสอน มีความเหมาะสมมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า สภาพสังคมปัจจุบันพบการ
แพร่ระบาดของโรคเอดส์เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว จำนวนผู้ป่วยเพิ่มขึ้นอย่างมาก คนยังขาดความ
รู้ความเข้าใจกันเป็นล้วนใหญ่ อีกทั้งยังไม่มีวัสดุชิ้นป้องกัน และการรักษาพยาบาลที่ได้ผล
การให้ความรู้ในหลายด้านจึงมีความจำเป็น โดยเฉพาะกับเยาวชนของชาติในโรงเรียน ทั้งนี้

เพื่อให้รู้จักป้องกันตนเอง และหลีกเลี่ยงพฤติกรรมเสี่ยงจากการติดเชื้ออันเป็นโรคที่ก่อให้เกิดปัญหาสังคม

เมื่อพิจารณารายละเอียดพบว่า การจัดการเรียนการสอนโดยการสอนสอดแทรกในรายวิชาที่เกี่ยวข้อง เช่น ประชารศึกษา ปัญหาสังคมไทย มนุษย์กับสิ่งแวดล้อม ฯลฯ มีความเหมาะสมมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะครูสังคมศึกษาเห็นว่า การสอนแทรกในวิชาอื่นอาจทำได้ยาก เพราะจากผลการวิจัยครูสังคมศึกษาไม่เคยได้รับการอบรมความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์ เพื่อประกอบการสอนถึงร้อยละ 86 และไม่เคยมีส่วนร่วม หรือเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาของการจัดกิจกรรมโรคเอดส์ถึงร้อยละ 90.3 แต่การสอนสอดแทรกในวิชาต่างก็ล่าวทำได้ เพราะเนื้อหาสาระเกี่ยวข้องกับปัญหาของคนและสังคม ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นของบรรจง ชูสกุลชาติ (1990: 8) ที่ว่า การสอนโรคเอดส์ควรสอนสอดแทรกเข้าไว้ในหลักสูตรของเพศศึกษาและประชารศึกษา อีกทั้งวัฒนา เต่าทอง (2530: 57-58) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนปัญหาโรคเอดส์ในโรงเรียนมัธยมศึกษาว่า ควรจัดการเรียนการสอนในแบบผสมผสานเพราะครูสามารถสอนสอดแทรกเรื่องนี้ในวิชาที่มีอยู่ในปัจจุบัน เช่น ประชารศึกษา สังคมศึกษา สุขศึกษา หรือพลาنمัย ซึ่งเนื้อหาวิชาใกล้เคียงกัน นอกจากนี้จิตราดา ศิริรัตน์ (2532: 11-13) ยังกล่าวไว้เช่นกันว่า ครูสามารถสอนสอดแทรกเนื้อหาโรคเอดส์ในทุกโอกาส ส่วนการที่ครูสังคมศึกษาได้ให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนปัญหาโรคเอดส์ โดยจัดสอนเป็นวิชาเลือกเสรี มีความเหมาะสมสมน้อย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การจัดสอนโดยตรงหรือจัดสอนเป็นวิชาเลือกเสรีนั้นอาจจะยังไม่เหมาะสม เพราะจากผลการวิจัยนี้ พบว่า ครูสังคมศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษาเขตกรุงเทพมหานคร ไม่เคยมีส่วนร่วมหรือเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาของการจัดกิจกรรมโรคเอดส์ถึงร้อยละ 90.3 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าครูไม่มีความพร้อมที่จะสอน ครูสังคมศึกษาส่วนใหญ่จึงได้ให้ความคิดเห็นว่า การจัดการเรียนการสอนปัญหาโรคเอดส์โดยการเขียนวิทยากรผู้เขียนช่วยมาให้ความรู้แก่นักเรียน จึงมีความเหมาะสมมากกว่า ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการพัฒนารายการที่เป็นผู้เขียนช่วยให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรงและยังสามารถซักถามได้ถึงรายละเอียดที่ต้องการทราบ เช่นในประเด็นต่าง ๆ ได้มาก เพราะโรคเอดส์เป็นเรื่องใหม่ ความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์มิได้ขึ้นอยู่กับสาขาวิชาหนึ่งวิชาใดโดยเฉพาะ นอกจากนั้น

ความรู้จากวิทยากรซึ่งเป็นแหล่งข้อมูลที่มีความสำคัญในการเรียนการสอนปัญหาโรคเอดส์

1.2 ด้านวัตถุประสงค์การเรียนการสอนปัญหาโรคเอดส์

ผลการวิจัยพบว่า โดยส่วนรวมครูสังคมศึกษาเห็นว่า วัตถุประสงค์ การเรียนการสอนที่เสนอ มีความเหมาะสมมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะวัตถุประสงค์ดังกล่าว เกี่ยวข้องกับการให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับปัญหาโรคเอดส์ และสร้างเจตคติ ที่ถูกต้องและสามารถตัดสินใจเลือกปฏิบัติต่อผู้ป่วย และการที่จะปฏิบัติดนใน การป้องกันโรค เอดส์ที่ถูกต้อง สามารถนำความรู้ที่ถูกต้องไปเผยแพร่หรือแนะนำผู้อื่นได้ อีกทั้งให้เกิดความ สำนึกรหณคุณค่าในการที่จะมีส่วนร่วมในการรณรงค์แก้ไขปัญหาตามมาตรการควบคุมป้องกัน โรคเอดส์ของประเทศไทยและของโลก ซึ่งวัตถุประสงค์ดังกล่าวนั้นเป็นหน้าที่ความรับผิดชอบ ของครูสังคมศึกษาที่จะทำให้นักเรียนเป็นคนดี อีกทั้งต้องการปลูกฝังให้เป็นสมาชิกที่ดีของสังคม

เมื่อพิจารณารายละเอียดพบว่า วัตถุประสงค์ในข้อที่ว่า เพื่อให้นักเรียน เข้าใจปัญหาโรคเอดส์ และผลกระทบที่มีต่อสังคม เศรษฐกิจ และความมั่นคงของ ประเทศชาติ และเพื่อให้นักเรียนเกิดเจตคติที่ถูกต้องและสามารถตัดสินใจเลือกปฏิบัติดนในการ ป้องกันโรคเอดส์ที่ถูกต้อง ครูสังคมศึกษาเห็นว่าเหมาะสมมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็น เพราะว่า การเผยแพร่ระบบของโรคเอดส์มีผลต่อสังคม เศรษฐกิจ และความมั่นคงของประเทศชาติ อย่างยิ่ง ซึ่งสอดคล้องกับ มีชัย วิระไวยะ (2533: 5) ที่กล่าวว่า โรคเอดส์ ส่งผลกระทบด้านสังคมอย่างกว้างขวาง ทำให้เกิดความรังเกียจเดียดชันที่ในหมู่ผู้คน ส่งผล กระทบทางเศรษฐกิจและความมั่นคงของประเทศชาติในด้านต่าง ๆ อาทิ ความสูญเสีย กำลังคนอันเป็นกำลังแรงงาน เสียค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลจำนวนมาก และกระทบ ต่อการท่องเที่ยวที่ผู้มาเยือนลดน้อยลง รวมถึงการลงทุนจากต่างประเทศลดลง อีกทั้ง เห็นว่าเพื่อให้นักเรียนสามารถรู้จักเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเสี่ยงของตน โดยไม่มีเพศสัมพันธ์ สำส่อน และไม่ใช้ยาเสพติด เพราะโรคเอดส์แม้จะเป็นโรคที่ร้ายแรง แต่สามารถป้องกัน ได้โดยการให้การศึกษาเพื่อให้รู้จักป้องกันตนเองจากการติดเชื้อโรคเอดส์ ซึ่งสอดคล้องกับ โภวิท วรพิพัฒน์ และคณะ (2532: 70-71) กล่าวว่า กระบวนการทางการศึกษา เพื่อการป้องกันโรคเอดส์ ควรมีวัตถุประสงค์เพื่อปลูกฝังการไม่เป็นผู้ล้าสั่นทางเพศ และ รู้จักป้องกันตนเอง

นอกจากนี้ครูสังคมศึกษาได้ให้ความคิดเห็นด้านวัฒนธรรมประยุกต์ในข้อที่ว่า เพื่อให้นักเรียนมีความสำนึกรักในหน้าที่ที่มีส่วนร่วมในการรณรงค์เพื่อแก้ไขปัญหาโรคเอดส์ อีกทั้งเพื่อให้นักเรียนสามารถนำความรู้เกี่ยวกับปัญหาโรคเอดส์ไปเผยแพร่และแนะนำแก่ผู้อื่น ได้มีความเหมาะสมมาก ทั้งนี้ เพราะว่าการควบคุมและป้องกันโรคเอดส์เป็นหน้าที่ของทุกคน นักเรียนที่มีความรู้ความเข้าใจเรื่องโรคเอดส์ จึงควรให้คำแนะนำช่วยเหลือผู้อื่นที่มีปัญหาเกี่ยวกับโรคเอดส์ และมีส่วนร่วมในการรณรงค์ป้องกันการแพร่ระบาดของโรคเอดส์ รวมทั้งการพัฒนาและยอมรับในสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานที่สามารถจะดำเนินชีวิตอยู่ได้ แม้จะเป็นผู้ป่วยหรือผู้ติดเชื้อโรคเอดส์ ซึ่งสอดคล้องกับองค์การอนามัยโลกและองค์การศึกษา วิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (P.H.O./UNESCO 1989: 16) ที่ได้กล่าวถึงวัฒนธรรมประยุกต์ในการให้ความรู้เรื่องโรคเอดส์ในโรงเรียนว่า เพื่อช่วยให้เยาวชนที่อยู่ในวัยเรียนทั้งระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา รู้จักปรับพฤติกรรมในด้านสังคม อาชีวภาพ และเพื่อช่วยเสริมสร้างสุขภาพอนามัยที่ดี มีความมั่นคง ปลอดภัย ภูมิใจในตนเอง เศร้าพ และยอมรับสิทธิของเพื่อนมนุษย์

1.3 เนื้อหาวิชาการเรียนการสอนปัญหาโรคเอดส์

ผลการวิจัยพบว่า โดยส่วนรวมครูสังคมศึกษาเห็นว่า เนื้อหาวิชาการเรียนการสอนปัญหาโรคเอดส์ มีความเหมาะสมมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าเนื้อหาดังกล่าวนำไปสู่ความรู้ ความเข้าใจในสาระสำคัญของปัญหาโรคเอดส์ สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง เพื่อให้ผู้เรียนพัฒนาจากพิษภัยโรคเอดส์ และมีส่วนร่วมบรรเทาผลกระทบของโรคเอดส์ที่จะมีต่อเศรษฐกิจ สังคม ความมั่นคงและสันติสุขของประเทศไทย

เมื่อพิจารณารายละเอียดพบว่า เนื้อหาวิชาเกี่ยวกับการแพร่ระบาดและการติดต่อของโรค วิธีการในการป้องกัน และปัญหาโรคเอดส์ที่มีผลกระทบต่อสังคม มีความเหมาะสมมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับวัฒนธรรมประยุกต์ที่ว่านักเรียนสามารถนำความรู้เกี่ยวกับปัญหาโรคเอดส์ที่ถูกต้องไปเผยแพร่และรับอิทธิพลกัน ตลอดจนเข้าใจปัญหาโรคเอดส์ที่มีผลกระทบต่อสังคม นอกจากนั้นเนื้อหาเหล่านี้สามารถพัฒนาเจตคติที่เหมาะสม และให้แนวปฏิบัติได้จริงในชีวิตประจำวัน เป็นหัวใจสำคัญที่จะปูพื้นฐานให้นักเรียนมีการพิจารณาเจตคติที่ถูกต้องเหมาะสมสมสอดคล้องกับวัฒนธรรมประยุกต์ของการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาที่ว่า

เพื่อเป็นการฝึกฝนและพัฒนาความสามารถในการคิดอย่างมีเหตุผล รวมทั้งให้ผู้เรียนได้เข้าใจระบบสภาพของสังคม ตลอดจนปฏิบัติตนเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม ซึ่งสอดคล้องกับวัฒนา เต่าทอง (2532: 27) ที่เตือนว่าถึงเนื้อหาการสอนโรคเอดส์ที่เหมาะสมกับหลักสูตรประชากร ศึกษาหรือสังคมศึกษาว่า ในด้านความรู้ความเข้าใจ ควรให้เด็กได้รู้ว่าโรคเอดส์คืออะไร สาเหตุของการติดเชื้อมีอะไรบ้าง

นอกจากนี้ครุสังคมศึกษาได้ให้ความคิดเห็นด้านเนื้อหาการจัดการเรียน การสอน ปัญหาโรคเอดส์ในข้อที่เกี่ยวกับมาตรการป้องกันปัญหาโรคเอดส์ของไทยและของโลกว่ามีความเหมาะสมมาก ทั้งนี้เป็นเพราะว่าทุกประเทศทั่วโลกต่างมีจุดมุ่งหมายอย่างเดียวกันคือ ป้องกันการแพร่ระบาดของโรคเอดส์มิให้ขยายวงกว้างออกไป หลักการดำเนินการทุกประเทศเหมือนกัน แต่อาจแตกต่างกันในการดำเนินการ ทั้งนี้เพราะความแตกต่าง ในด้านชนบทรุ่มเนียมประเมินความเชื่อ ทำให้แต่ละประเทศต่างต้องปรับทิศทางและเม้าหมายการดำเนินการให้อื้อต่อการแก้ปัญหาของตน เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด อย่างไรก็ตามมาตรการในการแก้ปัญหาโรคเอดส์ สำหรับภัยในประเทศไทยจะต้องได้รับความร่วมมือร่วมแรงจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องในทุกขั้นตอนการดำเนินงานในขณะเดียวกันมาตรการป้องกันปัญหาโรคเอดส์ของโลกก็จะต้องได้รับความร่วมมือร่วมแรงจากทุกประเทศ ทั้งนี้ เพราะโรคเอดส์มิใช่โรคของประเทศใดประเทศหนึ่งและของคนกลุ่มนี้ แต่เป็นปัญหาร่วมกันของทุกประเทศ ทุกเพศทุกวัย ซึ่งสอดคล้องกับจดหมาย โจน โคแกน (John Cogan 1988: 123-130) กล่าวถึง การสอนโรคเอดส์ว่า โรคเอดส์เป็นปัญหาของโลก วิชาสังคมศึกษา จึงควรจะเสนอข้อมูลที่เป็นจริงในลักษณะระดับโลกว่าเกิดขึ้นได้อย่างไร การปฏิบัติต่อโรคเอดส์มิผลต่อสังคม และจะจัดดำเนินการอย่างไร การให้ความรู้ที่ลึกซึ้งไปในรายละเอียด เป็นสิ่งจำเป็นมาก ต้องให้นักเรียนเข้าใจว่า โรคนี้มิใช่เป็นปัญหาแต่ในอเมริกาและแอฟริกาแต่เป็นปัญหานิวงกว้างสำหรับผู้ที่จะเป็นอนาคตของโลก จะต้องวิเคราะห์ข้อมูลโดยละเอียด แสดงออกร่วมกัน มีความรับผิดชอบและแสวงหาแนวทางแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นเพื่อเป็นแนวปฏิบัติให้แก่สังคมต่อไป

1.4 การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนปัญหาโรคเอดส์

เมื่อพิจารณาโดยส่วนรวม ครูสังคมศึกษาเห็นว่า การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน มีความเหมาะสมมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า กิจกรรมที่นำเสนอ กำหนดให้ครูผู้สอนเป็นผู้มีส่วนร่วมในการวางแผนการสอน โดยยึดจุดประสงค์การเรียนรู้ของกระทรวงศึกษาธิการ กิจกรรมที่จัดมุ่งส่งเสริมความรู้ความเข้าใจ เน้นค่านิยมที่ดี เกี่ยวกับพฤติกรรม รวมทั้งเน้นการพัฒนาจิตสำนึกในการป้องกันและแก้ไขปัญหาโรคเอดส์ เพื่อว่าผู้เรียนจะได้นำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน ทำให้ลดความเสี่ยงต่อการติดเชื้อ โรคเอดส์ และในด้านวิธีการสอนก็มีหลายวิธีแตกต่างกันซึ่งสอดคล้องกับการสัมมนาเพื่อ ส่งเสริมการให้ความรู้เรื่องเอดส์ (กระทรวงสาธารณสุขและกระทรวงศึกษาธิการ 2532: 40-41) ได้กล่าวว่า "การจัดกิจกรรมในทุกรูปแบบที่เหมาะสมจะช่วยให้นักเรียนมีเจตคติ และพฤติกรรมที่ถูกต้องในเรื่องการป้องกันโรคเอดส์"

เมื่อพิจารณารายละเอียด ครูสังคมศึกษาเห็นว่า ทั้งด้านการวางแผนการสอน การจัดกิจกรรมและวิธีการสอน มีความเหมาะสมมาก ทั้งนี้อาจเป็น เพราะว่าครูมีสภาพในการวางแผนการสอนและสามารถเลือกวิธีการสอน ซึ่งมีหลายวิธี ไปสอนให้สอดคล้องกับเนื้อหา และความพร้อมของนักเรียน นอกจากนั้นทำให้ครูได้ทราบ ขั้นตอนการดำเนินการ ปัญหาและอุปสรรค เห็นถึงความสำคัญและความจำเป็นของการ จัดการเรียนการสอนปัญหาโรคเอดส์ รวมทั้งยอมรับและเติมใจเข้าร่วมในการดำเนินงาน อันจะทำให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวโน้มของโรคเอดส์ใน สถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (2533: 3-4) ที่ได้กำหนดกิจกรรม การเรียนการสอนการป้องกันโรคเอดส์ในสถานศึกษา ให้มีประสิทธิภาพด้วยการจัดกิจกรรม ส่งเสริมความรู้ ลักษณะนิสัย อบรมตามวัยและวุฒิภาวะ โดยการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริม ความรู้ ลักษณะนิสัย และการปฏิบัติตนเป็นรายบุคคลหรือกลุ่ม และการจัดเอกสารทาง วิชาการ การปฏิบัติผลงาน การวิจัยในประเทศและต่างประเทศ เพื่อให้ครูได้มีโอกาส ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม ส่วนวิธีการสอนครูสังคมศึกษา เห็นว่า การใช้วิธีการสอน หลาย ๆ วิธี อาทิ การบรรยาย การอภิปราย เป็นกลุ่มย่อยและเป็นหมู่ การแบ่งกลุ่ม ค้นคว้า การสอนแบบลีบสอบ การระดมพลังสมอง

การแสดงบทบาทสมมติ การจำลองสถานการณ์ การศึกษาเฉพาะกรณี และการใช้ศูนย์การเรียน มีความเหมาะสมมาก ทั้งนี้ เพราะไม่มีวิธีการสอนได้ที่สุด การเปลี่ยนวิธีการสอนให้สอดคล้องกับเนื้อหาจะทำให้นักเรียนเรียนด้วยความสนใจ ซึ่งสอดคล้องกับองค์กรอนามัยโลก และองค์กรการศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (P.H.O/UNESCO 1990: 433-441) ที่เสนอว่า ควรจะใช้วิธีการสอนหลาย ๆ วิธี เช่น การแสดงละครบทบาทสมมติ การละเล่นในท้องถิ่น นำจังภูกนำมามาใช้ในการจัดการศึกษาในโรงเรียน เพื่อการป้องกันโรคเอดส์

ข้อสังเกตประการเดียวกือ ด้านการเรียนรู้ด้วยตนเอง ครุสังคมศึกษาเห็นว่า มีความเหมาะสมสมน้อย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการที่จะเรียนรู้ด้วยตนเองได้นั้น นักเรียนจะต้องมีเอกสารประกอบที่เพียงพอ ครุสังคมศึกษาอาจจะต้องเตรียมบทเรียนสำหรับให้นักเรียนเรียนด้วยตนเอง ซึ่งเป็นการเตรียมการสอนที่ค่อนข้างยาก และการเรียนเพื่อให้นักเรียนได้พัฒนาเจตคติที่ถูกต้อง ควรเป็นการเรียนที่เน้นปฏิสัมพันธ์ระหว่างครุและนักเรียน จึงน่าจะได้ผลดีกว่า นอกจากนั้น การให้ผู้เรียนศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองทั้งหมด จะเป็นการยากแก่การเข้าใจเนื้อหาวิชาอย่างถ่องแท้ อันอาจนำไปสู่ความเข้าใจผิดในเรื่องนั้น ๆ ได้ เพราะการสอนปัญหาโรคเอดส์เป็นการสอนที่ต้องประมวลความรู้ในหลายสาขาวิชา เช่น ภาษาไทย สังคมศึกษา จิตวิทยา เศรษฐศาสตร์ ฯลฯ

1.5 สื่อการเรียนการสอนปัญหาโรคเอดส์

ผลการวิจัยโดยส่วนรวม ครุสังคมศึกษาเห็นว่า การเรียนการสอนปัญหาโรคเอดส์ตัวเลือกการเรียนการสอนปัญหาโรคเอดส์มีความเหมาะสมมาก เพราะสื่อการเรียนเป็นองค์ประกอบที่สำคัญอย่างหนึ่ง ที่ทำให้การเรียนการสอนปัญหาโรคเอดส์มีประสิทธิภาพมากขึ้น นักเรียนจะได้เห็นลักษณะที่เป็นรูปธรรมมากกว่านามธรรม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ รอยเดือน สุภาพ (2528: ๙) ที่พบว่า ครุสังคมศึกษามีความสนใจในการใช้สื่อการเรียนการสอนมากขึ้น เพื่อให้การเรียนการสอนบรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้ และยังสามารถช่วยให้นักเรียนเพิ่มความสนใจในบทเรียน และเรียนรู้ได้รวดเร็วขึ้น อีกทั้งสอดคล้องกับมาตรฐานการของกระทรวงศึกษาธิการ ในแผนป้องกันโรคเอดส์ ระดับมัธยมศึกษา (2533: ๕) ที่เน้นให้มีการสอนปัญหาโรคเอดส์ โดยจัดทำสื่อการเรียนการสอนและเอกสาร

เพื่อจัดเป็นแหล่งข้อมูลที่จะช่วยครูได้ในการสอนโรคเอดส์ได้ เช่น เอกสารแผ่นพับเรื่องโรคเอดส์ ไปส์เตอร์ สติกเกอร์ หนังสือคู่มือการปฏิบัติงานเรื่อง แนวทางการดำเนินงานป้องกันและควบคุมโรคเอดส์ ข่าวสาร โรคเอดส์ ไลต์เกี่ยวกับโรคเอดส์ หนังสือความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์ เป็นต้น นอกจากนั้นองค์การยูเนสโกและองค์การอนามัยโลก (UNESCO/W.H.O. 1990: 439-441) ได้เห็นพ้องกันว่า ควรใช้สื่อการเรียนการสอนหลายอย่างประกอบการสอนโรคเอดส์

เมื่อพิจารณารายละเอียด พบว่า ครูสังคมศึกษาเห็นว่า การใช้วิดีทัศน์ มีความเหมาะสมมากที่สุด ซึ่งจากผลการวิจัยปรากฏว่า ครูสังคมศึกษาได้รับข่าวสารเกี่ยวกับบัญหาโรคเอดส์จากวิทยุ โทรทัศน์ถึงร้อยละ 66 ซึ่งมากกว่าแหล่งอื่น ๆ ซึ่งสอดคล้องกับ สมชาย ดุรงคเดช จีรันท์ สุวรรณварี และ มนูญเอล คาร์เบลโล (อ้างถึงใน C.R.I.: 81) ที่ว่าตัวอย่างประชากรได้รับความรู้เรื่องโรคเอดส์ทางโทรทัศน์ถึงร้อยละ 94 และปัจจุบันนี้วิดีทัศน์ก็มีบทบาทสำคัญยิ่งขึ้นในการศึกษา เพราะส่วนมากที่จะชมเมื่อได้ก็ได้ เป็นสื่อการเรียนการสอนที่ได้รับทั้งเสียงและภาพ อีกทั้งมีการผลิตเพื่อใช้ประกอบการเรียนการสอนมาก สามารถทำให้มีความเข้าใจเกี่ยวกับบัญหาโรคเอดส์ได้ยิ่งขึ้น จึงทำให้ครูสังคมศึกษาเห็นด้วยว่าเหมาะสมมากที่สุดต่อการนำวิดีทัศน์มาเป็นสื่อการเรียนการสอนในการให้ความรู้เรื่องบัญหาโรคเอดส์ และใช้สอนได้กิจวัตรสื่อการเรียนการสอนประเภทนี้ ๆ ซึ่งเรื่องนี้ วัฒนา เต่าทอง (2531: 7) และ เชอร์ลี่ แวน (Shirley Wan 1990: 44) มีความคิดเห็นตรงกันว่า การใช้สื่อการเรียนการสอนบัญหาโรคเอดส์ให้มีประสิทธิภาพนั้น วิดีทัศน์ เป็นสื่อการเรียนการสอนอย่างหนึ่งที่สำคัญ

1.6 การวัดและประเมินผลการเรียนการสอนบัญหาโรคเอดส์

เมื่อพิจารณาโดยส่วนรวมและรายละเอียด ครูสังคมศึกษาเห็นว่า การวัดและประเมินผล ที่ผู้วิจัยเสนอ มีความเหมาะสมมาก ทั้งนี้เป็นเพราะว่า การเรียนการสอนบัญหาโรคเอดส์มุ่งเน้นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เรียนทุกคน ในขณะที่ผู้เรียนแต่ละคนมีความแตกต่างกันในด้านวุฒิภาวะ วัยวุฒิ พื้นฐานความรู้ วัฒนธรรมและความเชื่อของครอบครัวในเรื่องที่เกี่ยวกับโรคเอดส์ อีกทั้งวิธีการสอนบัญหาโรคเอดส์ก็ใช้หลาย ๆ วิธีผสมผสานกันไป จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการวัดและประเมินผล โดยเน้น

ด้านเจตคติและการปฏิบัติของนักเรียน การทดสอบทักษะวิธี ตลอดจนใช้การสังเกตการณ์ ส่วนร่วมในกิจกรรม วัดผลจากการที่มีอยู่หมายให้ไปทำ ซึ่งสอดคล้องกับหลักการวัดและประเมินผลการเรียนการสอนของวิชัย วงศ์ใหญ่ (2525: 40-41) ที่กล่าวว่า การวัดผล และประเมินผลเป็นส่วนหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการเรียนการสอน ใช้เป็นพื้นฐานในการตัดสินใจของครูที่จะปรับปรุงการสอน การແຜ່ແນວ และการเรียนของนักเรียนให้เหมาะสมยิ่งขึ้น การประเมินผลการเรียนนั้น ควรจะกระทำตลอดเวลาจะเป็นการดู การติดตามการกระทำการสังเกต การตรวจบันทึก การตรวจผลงาน นอกเหนือจากนี้อาจใช้การถาม เช่น การซักถามเป็นหลัก การสัมภาษณ์ การส่งแบบสอบถามให้ตอบ การให้ตรวจสอบรายการหรือการให้ประมาณ ฯลฯ การประเมินผลนั้นจะเลือกกระทำโดยวิธีใดก็ตามจะต้องสอดคล้องกับจุดประสงค์ของการเรียนที่กำหนดไว้ และเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินผลจะต้องมีความเชื่อถือได้พอสมควร ส่วนวิธีการดำเนินการประเมินผลนั้น จะใช้แบบประเมินผลแบบไดก์สุดแท้แต่ลักษณะของเนื้อหาวิชาและจุดหมายของการเรียนการสอนซึ่งสอดคล้องกับองค์การอนามัยโลกและองค์การศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (P.H.O/UNESCO 1989: 13) ที่ได้ให้หลักการเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลการเรียนการสอนปัญหาโรคเอดส์ ว่า ครูต้องยอมรับการติดตามผลการวัดและประเมินผลว่า เป็นส่วนหนึ่งของการบริหาร พัฒนาการเรียนการสอนในความพยายามที่จะป้องกันโรคเอดส์ ครูควรกำหนดให้มีการประชุมเป็นครั้งคราวและทุกช่วงเวลา เพื่อครูจะได้รับทราบผลหรือสัมฤทธิผลการเรียน กำหนดตารางเวลาสำหรับสังเกตการณ์ในห้องเรียน เพื่อการประเมินผลว่าอะไรเกิดขึ้นในชั้นเรียน ซึ่งมีผลสำคัญที่สุดสำหรับการจัดกระบวนการเรียนการสอนเกี่ยวกับปัญหาโรคเอดส์ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับวัฒนา เต่าทอง (2532: 52-53) ที่ได้เสนอวิธีประเมินผลว่า ควรจะมีการทำแบบทดสอบก่อนและหลังเรียน มีการสนทนาร่วมกัน ประเมินพฤติกรรมหรือความเชื่อ ใช้การสังเกต ตรวจผลงานที่ปฏิบัติและติดตามดูพฤติกรรม

2. การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรในการสอนปัญหาโรคเอดส์

เมื่อพิจารณาโดยส่วนรวม ครูสังคมศึกษาเห็นว่า การเรียนการสอนปัญหาโรคเอดส์ ด้านการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่นำเสนอว่า มีความเหมาะสมมาก ทั้งนี้เป็น เพราะว่า การจัดกิจกรรมนั้นได้ให้ความรู้ทั้งภายในโรงเรียนและภายนอกโรงเรียน โดยการเขียนวิทยากรมาบรรยาย การจัดป้ายนิเทศ การจัดนิทรรศการการจัดอภิปรายหรือ

ได้واتิเกี่ยวกับการป้องกันและผลกระทบของโรคเอดส์ มีการใช้สื่อการเรียนการสอนต่าง ๆ มีการอบรมตลอดจนมีการแข่งขันและมีวิธีการเผยแพร่ความรู้ นอกจากนั้นยังได้จัดกิจกรรมโดยการพานักเรียนไปศึกษานอกสถานที่ ซึ่งทำให้นักเรียนได้ประสบการณ์ตรงอย่างดี กิจกรรมดังกล่าวทำให้นักเรียนเกิดความตระหนักรองเห็นความสำคัญและความจำเป็นอันจะทำให้การเรียนการสอนได้ผล เพราะเป็นเรื่องใกล้ตัวเด็กและเป็นเรื่องจริงที่เกิดขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับจิตรา ทองเกิด (2531: 24-28) ที่กล่าวว่า การสอนโรคเอดส์อาจสอนได้โดยการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร เช่น อาจจะจัดนิทรรศการ จัดฉายวิดีโอ และเขียนวิทยากรมาเล่าให้นักเรียนฟัง เป็นต้น

เมื่อพิจารณารายละเอียด พบว่า การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรการเรียนการสอนปัญหาโรคเอดส์ ใน การเขียนวิทยากรมาบรรยายเกี่ยวกับการป้องกันโรคเอดส์ของวัยรุ่น ครุลังค์คีกษาเห็นว่า มีความเหมาะสมสมมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า เป็นกิจกรรมที่สะท้อนมากกว่าที่จะนำนักเรียนออกไปศึกษานอกสถานที่ และการเขียนวิทยากรมาเล่านั้นทำให้นักเรียนได้รับความรู้โดยตรงจากวิทยากร และวิทยากรก็ควรเป็นผู้ที่เชี่ยวชาญเกี่ยวกับโรคเอดส์ ซึ่งสอดคล้องกับวัฒนา เต่าทอง (2532: 15) ที่ได้เสนอแนวทางการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรด้านการเขียนวิทยากรหรือผู้มีประสบการณ์ เช่น เจ้าหน้าที่สาธารณสุข ผู้ป่วยหรือผู้ติดเชื้อเอดส์มาให้ความรู้ ส่วนการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรเกี่ยวกับโรคเอดส์โดยการจัดนิทรรศการย้ำความรู้เรื่องโรคเอดส์ด้วยการอ่าน การเห็นจากภาพ ซึ่งจะเป็นวิธีการหนึ่งที่จะเน้นการเรียนรู้ให้เกิดแก่นักเรียนและการอภิปรายหรือได้واتิ แข่งขันตอบปัญหา จัดสัปดาห์รณรงค์ในวัน "เอดส์แห่งโลก" ทุกปี จัดประกวดการเขียนบทความคำขวัญ บทกลอน อีกทั้งให้นักเรียนได้มีโอกาสเข้าร่วมประกวดเรียงความเกี่ยวกับปัญหาโรคเอดส์ ให้นักเรียนช่วยเผยแพร่ความรู้เรื่องโรคเอดส์ โดยนำเอกสารไปให้ผู้ปกครองอ่าน การจัดประกวดเขียนบทความ ข้อความสั้น ๆ คำขวัญ บทกลอน เขียนรักชวนให้นักเรียนรณรงค์ต่อต้านโรคเอดส์ และเห็นถึงผลกระทบด้านต่าง ๆ ครุลังค์คีกษาเห็นด้วยว่า เหมาะสมสมมาก ทั้งนี้เป็นเพราะว่าเป็นการทำให้ผู้เรียนได้มีโอกาสแสดง才华ประสมการณ์ และความรู้ตลอดจนแสดงออกด้วยความเข้าใจอันถูกต้อง รู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ กล้าคิดกล้าทำในทางที่ถูกที่ควร รู้จักทำงานให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม ทำให้รู้อย่างถ่องแท้ว่า จะประพฤติปฏิบัติดอนอย่างไรต่อการแก้ปัญหาโรคเอดส์ เพราะก่อนที่จะแสดงออกก็ย่อมจะต้อง

ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม ชิ้งสอดคล้องกับแผนป้องกันโรคเอดส์ในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (2533: 5-6) ได้วางแนวทางในการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร เพื่อเผยแพร่ที่เกี่ยวกับโรคเอดส์ในสถานศึกษาว่า ควรส่งเสริมการตั้งคณะกรรมการป้องกันโรคเอดส์ในสถานศึกษา โดยการจัดทำโครงการป้องกันโรคเอดส์ในสถานศึกษา ตั้งขึ้นตามที่ขอ กลุ่มอาสาสมัครเพื่อนเพื่อเพื่อน จัดพิมพ์แผ่นพับโรคเอดส์แจกให้นักเรียน ส่งเอกสารความรู้ เอดส์ผ่านนักเรียนไปสู่ผู้ปกครอง ตลอดจนกิจกรรมรณรงค์เพื่อป้องกันโรคเอดส์ตามสถานศึกษา และชุมชนอย่างต่อเนื่อง

มีประเด็นที่น่าสนใจ คือ ครูสังคมศึกษาเห็นว่า การพานักเรียนไปเยี่ยมผู้ป่วย ตามสถานบำบัดต่าง ๆ เช่น โรงพยาบาลบำราศนราดูร มีความเหมาะสมสมน้อย ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะ ในการพาเด็กไปสถานที่นั้นจะต้องปฏิบัติตามระเบียบว่าด้วยการนำเด็กเรียนออกนอกสถานที่ การจัดพาหนะ ครุที่ควบคุมก็จะต้องรับผิดชอบและรับภาระหนัก ในการดูแลเด็กเรียน หรือผู้ป่วยคงก็อาจจะไม่อนุญาตให้นักเรียนไปเยี่ยมผู้ป่วยโรคเอดส์ เพราะมีความเสี่ยงต่าง ๆ อาจเกรงว่าถ้ามุறเลานของตนไปโรงพยาบาล ก็อาจจะไม่ปลอดภัยจากโรค อีกทั้งทางโรงพยาบาลก็จะต้องเตรียมการและระมัดระวังเป็นพิเศษในเรื่องการพาเด็กไปเยี่ยมผู้ป่วยโรคเอดส์ตามสถานบำบัดต่าง ๆ นั้น จึงทำให้ครูเห็นว่า การจัดกิจกรรมนี้ยังมีความเหมาะสมสมน้อย นอกจากนั้นในการจัดการเรียนการสอน ครูยังมีกิจกรรมอื่น ๆ อีกมากหลายที่จะให้ความรู้แก่นักเรียน จึงเห็นว่าถ้าจะพาเด็กเรียนไปเยี่ยมผู้ป่วยโรคเอดส์นั้นถึงแม้จะทำให้นักเรียนได้รับประสบการณ์ตรง แต่คงจะไม่ปลอดภัยและได้ผลไม่คุ้มค่า

ข้อเสนอแนะสำหรับหน่วยงานต่าง ๆ ของกระทรวงศึกษาธิการ

1. กระทรวงศึกษาธิการควรกำหนดให้มีการศึกษาเกี่ยวกับบัญชาโรคเอดส์ในวิชา ที่เกี่ยวข้องและสามารถนำไปใช้ได้โดยเฉพาะในวิชาสังคมศึกษา
2. กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการควรเร่งดำเนินการผลิตคู่มือครู สื่อการเรียนการสอนต่าง ๆ ให้ครูสังคมศึกษา เพื่อจะได้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนให้เข้าใจอย่างทั่วถึง ตลอดจนร่วมมือกับหน่วยงานที่ทำหน้าที่เผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์

ทั้งภาครัฐและเอกชน จัดการฝึกอบรมเพื่อเพิ่มสมรรถภาพทั้งด้านความรู้และเทคนิคการสอน เพื่อการสอนปัญหาโรคเอดส์เป็นระยะ ๆ สม่ำเสมอ

3. กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการควรส่งศึกษานิเทศก์มาแนะนำช่วยเหลือ ครุเกี่ยวกับการสอน สร้างสื่อการสอนประเภทต่าง ๆ เช่น วิดีทัศน์ รวมทั้งการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร

4. ควรสนับสนุนโรงเรียนโดยการให้ความช่วยเหลือด้านงบประมาณ หรืออำนวย ความสะดวกในการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร เพื่อให้โรงเรียนสามารถจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรได้คล่องตัวขึ้น

ข้อเสนอแนะสำหรับครุตั้งค์ศึกษา

1. ครุครูพัฒนาตนเอง โดยพัฒนาศักยภาพความรู้ทั้งด้านเหตุการณ์ปัจจุบันและความ ก้าวหน้าทางวิชาการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเกี่ยวกับโรคเอดส์ เพื่อประโยชน์ในการสอน

2. ควรใช้เทคนิควิธีการใหม่ ๆ เพื่อส่งเสริมความรู้ เจตคติ และการประพฤติ ปฏิบัติ รวมทั้งจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้รับประสบการณ์ตรง โดย อาศัยความร่วมมือจากแหล่งวิทยาการในชุมชน

3. ควรวัดผลและประเมินผลเป็นระยะสม่ำเสมอ โดยเน้นความรู้ เจตคติ ค่านิยม จิตสำนึก และทักษะ รวมถึงการตัดสินใจอย่างมีเหตุผล

4. ควรร่วมมือกับครุในสายวิชาอื่น ๆ ในด้านการเรียนการสอนและการจัด กิจกรรมเสริมหลักสูตรที่พัฒนาทัศนคติต่อการป้องกันโรคเอดส์

5. ควรประสานงานกับผู้ปกครองนักเรียน โดยขอการสนับสนุนให้นักเรียนได้มี โอกาสเข้าร่วมในกิจกรรมที่จัดขึ้นโดยหน่วยงานทั้งของรัฐและเอกชนเพื่อฝึกอบรมเกี่ยวกับ การป้องกันโรคเอดส์

ข้อเสนอแนะสำหรับผู้วิจัยต่อไป

1. ควรได้มีการศึกษาเพื่อนำเสนอโปรแกรมบูรณาการการสอนมีภูมิโรคเอดส์กับวิชาสังคมศึกษา แล้วนำไปทดลองหาประสิทธิภาพเพื่อเผยแพร่ให้ครุน้ำไปใช้ต่อไป
2. ควรมีการการทดลองหารูปแบบการประเมินผลด้านเจตคติ และจิตลัมเน็ก ตลอดจนพฤติกรรมของนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ